

De Koning (I)

Rapport bij het Jaarverslag 2024

2025

Algemene
Rekenkamer

Vooraf

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording die ministers in hun jaarverslagen afleggen over hun beleid, hun bedrijfsvoering en hun bestedingen. Dit noemen we het verantwoordingsonderzoek. Onze centrale vragen in het jaarlijkse verantwoordingsonderzoek zijn:

- Heeft het beleid de gewenste resultaten opgeleverd?
- Zijn de zaken goed geregeld op de ministeries?
- Is het geld ontvangen, besteed en verantwoord volgens de regels?

Op basis van deze vragen beschrijven wij per begrotingshoofdstuk of de verantwoordelijke ministers hun zaken op orde hebben. Zoals onze wettelijke taak voorschrijft, geven wij daarbij ook oordelen over de financiële informatie en de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Pas nadat de Staten-Generaal de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer bij de rijksrekening en de rijkssaldi-balans hebben ontvangen, kunnen zij per begrotingshoofdstuk decharge verlenen aan de verantwoordelijke minister. Bijlage 2 bevat een uitgebreidere toelichting op ons verantwoordingsonderzoek.

Dit rapport heeft betrekking op het *Jaarverslag 2024* van de Koning. De andere rapporten van het verantwoordingsonderzoek 2024 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2024. Hier vindt u ook ons rapport *Staat van de rijksverantwoording 2024*. Hierin nemen wij de verklaring van goedkeuring van de rijksrekening op. Ook vindt u hierin een overkoepelende beschouwing over het verantwoordingsonderzoek 2024.

Inhoud

1. Onze conclusies | 4

2. Feiten en cijfers | 6

3. Bedrijfsvoering | 8

3.1 Oordeel over de bedrijfsvoering | 8

3.2 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie | 9

4. Financiële informatie | 10

4.1 Oordeel over de financiële informatie | 11

4.2 Verantwoording over uitgaven van begrotingshoofdstuk de Koning | 11

5. Reactie minister | 15

5.1 Reactie minister van Algemene Zaken | 15

Bijlagen | 16

Bijlage 1 Over het verantwoordingsonderzoek | 16

Bijlage 2 Begrippenlijst | 21

1. Onze conclusies

Bij de Koning waren in 2024 de uitgaven € 58 miljoen, de ontvangsten € 1,9 miljoen en de verplichtingen € 58 miljoen.

De minister-president, minister van Algemene Zaken (AZ), is verantwoordelijk voor het beheer van het begrotingshoofdstuk de Koning. In 2024 zijn de grondwettelijke uitkeringen aan de leden van het Koninklijk Huis juist berekend en de juiste bedragen zijn uitbetaald. Daarnaast zijn er geen bevindingen in de declaratie van de functionele uitgaven.

Berekening A- en B-component is juist

De grondwettelijke uitkeringen aan de leden van het Koninklijk Huis zijn juist berekend en de juiste bedragen zijn uitbetaald. De Prinses van Oranje heeft besloten dat zij de uitkering (inkomensbestanddeel en de onkostenvergoeding) die zij sinds haar 18e verjaardag ontvangt, zal terugbetalen tot het einde van haar studie. Vanwege voorzienbare kosten die samenhangen met een zelfstandige en onafhankelijke invulling van haar functie stopt zij per 1 januari 2025 met de grondwettelijke onkostenvergoeding terug te storten. Wij hebben vastgesteld dat de Prinses van Oranje in 2024 het juiste bedrag heeft ontvangen en volledig heeft terugbetaald.

Declaratie functionele uitgaven is juist

Functionele uitgaven mag de koning declareren. Daarbij wil de koning geen risico lopen dat hij uitgaven ten onrechte declareert. Daarom vinden verschillende controles plaats, voordat een uitgave wordt gedeclareerd. Wij hebben de declaratie van de functionele uitgaven ook gecontroleerd en geen onjuistheden aangetroffen.

De Dienst Koninklijk Huis heeft een deel van het geld opzijgezet voor uitgaven van de koning in de toekomst. Dat gebeurt in de vorm van een bestemmingsreserve. Voordat de koning een bestemmingsreserve mag vormen, moet er een plan worden gemaakt, waarin staat waaraan hij het geld in de toekomst gaat uitgeven. Het geld wordt geoormerkt, zodat het niet aan andere doelen besteed mag worden. Wij hebben geconstateerd dat voor alle bestemmingsreserves toereikende plannen zijn en dat reserves in 2024 zijn gebruikt in overeenstemming met het vooraf gestelde doel.

Samenvattend oordeel over de financiële informatie in het Jaarverslag 2024 van de Koning

Op totaalniveau kloppen de cijfers en is het geld volgens de regels besteed.

Verder in het rapport

- Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen, feiten en cijfers
- Hoofdstuk 3 Bedrijfsvoering
- Hoofdstuk 4 Financiële informatie
- Hoofdstuk 5 Reactie minister

2.

Feiten en cijfers

De minister-president, minister van Algemene Zaken (AZ), is verantwoordelijk voor het beheer van het begrotingshoofdstuk de Koning. Artikel 1 van het begrotingshoofdstuk de Koning bevat de grondwettelijke uitkering aan leden van het Koninklijk Huis. Artikel 2 bevat de functionele uitgaven die te maken hebben met de uitoefening van het koningschap. De Dienst van het Koninklijk Huis dient hiervoor de kosten op declaratiebasis in bij de minister-president. Artikel 3 bestaat uit uitgaven die niet via de Dienst van het Koninklijk Huis lopen, maar die wel deel uitmaken van de uitgaven die functioneel samenhangen met het koningschap. Het gaat om de uitgaven van de Rijksvoorlichtingsdienst, het Kabinet van de Koning en het Militaire Huis. Die uitgaven worden doorbelast van andere begrotingen: de begrotingen van het ministerie van Algemene Zaken en van het ministerie van Defensie.

Op het begrotingshoofdstuk de Koning [I] is in 2024 € 58 miljoen uitgegeven. Dit is 0,02% van de totale rijksuitgaven over 2024. Daarnaast is het verplichtingen aangegaan voor € 58 miljoen. De ontvangsten bedroegen € 1,9 miljoen.

Tabel 1 De Koning (I) in miljoenen €

	2022	2023	2024
Verplichtingen	50	56	58
Uitgaven	50	56	58
Ontvangsten	1,93	1,79	1,90

In het jaarverslag staan naast de grondwettelijke uitkeringen voor de leden van het Koninklijk Huis (€ 12 miljoen) de uitgaven die samenhangen met het uitoefenen van het koningschap (€ 38 miljoen). De doorbelaste uitgaven van andere begrotingen bedragen € 8 miljoen. Dit zijn de uitgaven aan het Kabinet van de Koning (€ 3,3 miljoen), de Rijksvoorlichtingsdienst (€ 2,2 miljoen) en het Militaire Huis (€ 2,1 miljoen).

De ontvangsten zijn voor € 1,9 miljoen de terugbetaling van de A- en B-component van de Prinses van Oranje. Sinds haar 18e verjaardag ontvangt zij een grondwettelijke uitkering. Zij heeft besloten om haar inkomen tot het einde van haar studie terug te betalen. De uitkering die de Prinses van Oranje in 2024 heeft ontvangen, is in 2024 teruggestort.

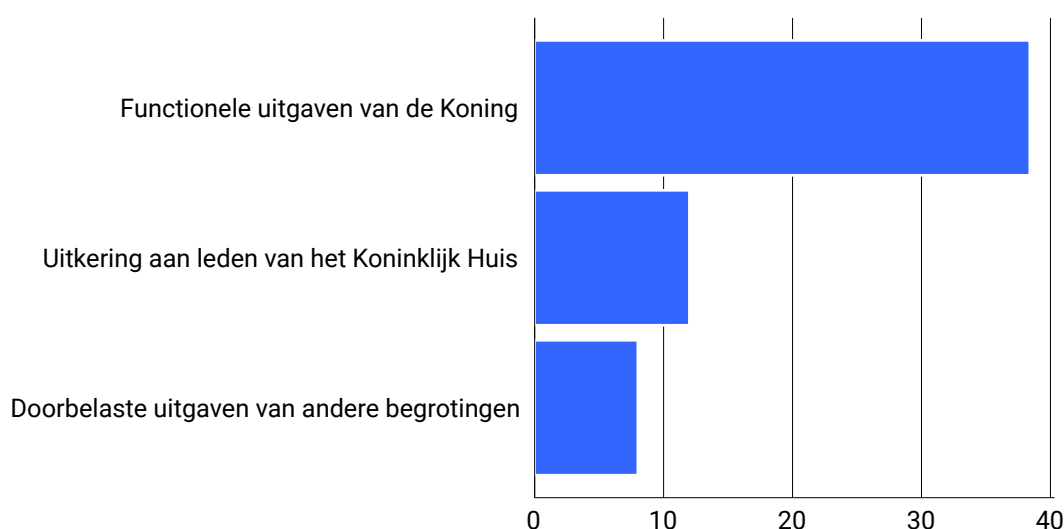
Naast de verantwoording in het jaarverslag (begrotingshoofdstuk I) is er ook het *Jaaroverzicht Koninklijk Huis 2024*. Daarin wordt uitgebreid verslag gedaan van de manier waarop de koning en de andere leden van het Koninklijk Huis hun werkzaamheden hebben ingevuld.

Figuur 1 *Uitgaven van de Koning [I] in 2024 (op basis van realisatiecijfers van het ministerie van Financiën)*

Van de begroting van de Koning gaat het meeste geld naar functionele uitgaven van de Koning

In miljoenen €

■ Uitgaven (realisatiecijfers)

Bron: de indeling van de financiële instrumenten is gebaseerd op gegevens van het ministerie van Financiën.

3.

Bedrijfsvoering

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van ons onderzoek naar de bedrijfsvoering van het begrotingshoofdstuk de Koning. We geven een oordeel over de door ons onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering (§ 3.1). We sluiten dit hoofdstuk af met de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering die de minister van Algemene Zaken in het *Jaarverslag 2024* verstrekt (§ 3.2).

3.1 Oordeel over de bedrijfsvoering

In deze paragraaf geven wij ons oordeel over de bedrijfsvoering van het begrotingshoofdstuk de Koning.

De minister van Algemene Zaken is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Koning. Dat is vastgelegd in artikel 4.3 Comptabiliteitswet 2016. Het beheer van deze begroting is een taak van het ministerie van Algemene Zaken.

De onderdelen van de bedrijfsvoering van het ministerie van Algemene Zaken die wij hebben onderzocht voldeden in 2024 aan de gestelde eisen.

3.2 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

In deze paragraaf geven wij de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie.

Wij hebben onderzocht of bedrijfsvoeringsinformatie in het *Jaarverslag 2024* van de Koning betrouwbaar tot stand is gekomen. Uit dit onderzoek zijn geen bevindingen naar voren gekomen waaruit blijkt dat de totstandkoming niet betrouwbaar is.

Wij hebben ook onderzocht of de bedrijfsvoeringsinformatie in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Wij stellen vast dat de bedrijfsvoeringsinformatie niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie.

4.

Financiële informatie

Wij hebben de financiële informatie in het *Jaarverslag 2024* van de Koning op 2 punten gecontroleerd:

- Kloppen de cijfers in het jaarverslag (betrouwbaar) en is het jaarverslag goed gemaakt (ordelijk)?
- Is het geld volgens de regels (rechtmatig) besteed?

Wanneer cijfers niet kloppen of wanneer geld niet volgens de regels is besteed, dan noemen we dat een *fout*. Als de minister niet voldoende kan aantonen of geld volgens de regels is besteed of dat de cijfers kloppen, dan noemen we dat een *onzekerheid*. Het is niet realistisch te verwachten dat alles goed gaat. Daarom hanteren we tolerantiegrenzen. Als het totaal van de fouten en onzekerheden boven de tolerantiegrens komt, spreken we van een overschrijding en komen we tot een negatief oordeel.

Onze controle hebben wij op 2 niveaus uitgevoerd, op het niveau van het hele jaarverslag en per begrotingsartikel. Op het niveau van het hele jaarverslag hebben wij gecontroleerd of de cijfers kloppen en het geld volgens de regels is besteed. Per begrotingsartikel hebben wij alleen gecontroleerd of het geld volgens de regels is besteed.

4.1 Oordeel over de financiële informatie

Samenvattend oordeel over de financiële informatie in het Jaarverslag 2024 van de Koning

Op totaalniveau kloppen de cijfers en is het geld volgens de regels besteed.

Uit onze controle zijn geen fouten en onzekerheden gekomen. Daarom zijn onze oordelen over de financiële informatie positief.

Onderstaande figuur geeft de uitkomsten van onze controle weer.

Verantwoorde bedragen over 2024 In miljoenen €	Oordelen	Omvang fouten en onzekerheden In miljoenen €
Verplichtingen	Volgens de regels ✓	-
Totaal 58,5	Cijfers kloppen ✓	-
Alle 3 artikelen	Volgens de regels ✓	
Uitgaven en Ontvangsten	Volgens de regels ✓	-
Totaal 60,4	Cijfers kloppen ✓	-
Alle 3 artikelen	Volgens de regels ✓	
Afgerekende Voorschotten	Volgens de regels ✓	-
Totaal 39,2	Cijfers kloppen ✓	-
Saldibalans	Volgens de regels ✓	-
Totaal 41,0	Cijfers kloppen ✓	-

4.2 Verantwoording over uitgaven van begrotingshoofdstuk de Koning

Sinds de invoering van de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis (WFSKH) in 1972 ontvangt de koning een grondwettelijke uitkering, die is opgebouwd uit een inkomen (A-component) en sinds 2009 een B-component voor personele en materiële uitgaven. De B-component wordt op artikel 1 van dit begrotingshoofdstuk verantwoord.

Functionele uitgaven mag de koning, via de Dienst van het Koninklijk Huis, declareren bij de minister-president. Deze worden op artikel 2 verantwoord.

In de Grondwet staat dat de koning met inachtneming van het openbaar belang zijn Huis mag inrichten. De koning hoeft over besteding van de B-component geen verantwoording af te leggen. Verantwoording van de precieze uitgaven is niet gewenst, om de persoonlijke levenssfeer van de koning te beschermen.

Ook is het belangrijk dat functionele uitgaven van de koning die uit andere begrotingen betaald moeten worden, daar worden gedeclareerd. De minister van Algemene Zaken heeft ons laten zien dat overleg plaatsvindt met de verantwoordelijken van andere begrotingshoofdstukken. Dat gebeurt namelijk in de Regiegroep Begroting van de Koning waarin de ministeries van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Defensie, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Justitie en Veiligheid deelnemen. Daarnaast overleggen de Dienst van het Koninklijk Huis en het Rijksvastgoedbedrijf met elkaar over uitgaven voor het onderhoud van paleizen.

Wij stellen vast dat de grondwettelijke uitkeringen aan de leden van het Koninklijk Huis volgens de WFSKH zijn berekend en dat de juiste bedragen zijn uitbetaald. Ook de Prinses van Oranje ontvangt sinds haar 18e verjaardag een grondwettelijke uitkering. Zij heeft besloten dat zij tot het einde van haar studie de A-component (haar feitelijke inkomen) terugstort. In 2024 stort zij ook de B-component (de onkostenvergoeding) terug, omdat zij geen hoge kosten heeft gemaakt in haar functie van beoogd troonopvolger. Wij stellen vast dat in 2024 het juiste bedrag aan grondwettelijke uitkering aan de Prinses van Oranje is uitbetaald en dat zij deze in 2024 geheel heeft teruggestort. Het terugbetaalde bedrag komt ten goede aan de algemene middelen van het Rijk.

Declaratie functionele uitgaven is juist

De koning wil geen risico lopen dat hij uitgaven ten onrechte declareert. Daarom controleert de Dienst van het Koninklijk Huis of een uitgave functioneel is, voordat deze wordt gedeclareerd. Aanvullend op wat vereist is, heeft de koning aan een externe accountant gevraagd om te controleren of de declaratie die hij indient, inderdaad alleen functionele uitgaven bevat en of de toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves juist zijn. Bij de declaratie is een controleverklaring van deze externe accountant gevoegd. Wij hebben vastgesteld dat deze externe

accountant de controle zorgvuldig heeft uitgevoerd. Hierdoor is extra zekerheid verkregen. Wij hebben de declaratie van de functionele uitgaven ook gecontroleerd en hebben geen onjuistheden gevonden.

Inzicht in bestemmingsreserves is duidelijk

Artikel 2 van het hoofdstuk de Koning bevat de functionele uitgaven die te relateren zijn aan de uitoefening van het koningschap. In artikel 2 staan ook de toevoegingen aan de bestemmingsreserves voor langetermijninvesteringen. De bestemmingsreserves zijn in 2015 geïntroduceerd. De functionele uitgaven die de koning doet, kunnen per jaar sterk fluctueren. In het verplichtingen-kasstelsel dat het Rijk hanteert, zijn dergelijke fluctuaties moeilijk op te vangen. Daarom mag de Koning bestemmingsreserves vormen. Hierdoor krijgt de verantwoording van de uitgaven meer een baten-lasten karakter.

Met ingang van de verantwoording over 2022 wordt in het jaarverslag van de Koning op totaalniveau ingegaan op de ontwikkeling van de bestemmingsreserves. Dit komt de transparantie ten goede. Informatie over (doel en omvang van) reserveringen voor langetermijninvesteringen is niet gedetailleerd en toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves zijn niet nader gespecificeerd in de begroting en verantwoording van de Koning. Dit beschermt de privacy van de koning. De Auditdienst Rijk en de Algemene Rekenkamer hebben voor hun controle voldoende inzicht in het doel, de opbouw en omvang van de bestemmingsreserves.

Voordat er geld gereserveerd mag worden, moet er een duidelijk plan zijn. Dit is de Dienst Koninklijk Huis overeengekomen met de minister van Financiën en de minister van Algemene Zaken. In het plan staat in welke jaren en voor welk doel het geld nodig is, gebaseerd op een verwacht uitgavenpatroon. Op basis van verschillende plannen wordt een afweging gemaakt waaraan het geld wordt besteed en wordt het geld geormerkt. De Koning verantwoordt achteraf per bestemmingsreserve aan de minister-president of het geld is besteed zoals bedoeld.

Hoogte en opbouw bestemmingsreserves

Het ministerie van Algemene Zaken en de Dienst van het Koninklijk Huis hebben afspraken gemaakt over de totale omvang van de bestemmingsreserves en het bedrag dat jaarlijks mag worden toegevoegd aan de bestemmingsreserves. Daarmee wordt voorkomen dat deze reserves te hoog worden. De Dienst van het Koninklijk Huis heeft per categorie uitgaven meerjarige investeringsplannen opgesteld. Op

basis van deze plannen worden toevoegingen aan de verschillende bestemmingsreserves gedaan. Wij stellen vast dat de toevoegingen aan en omvang van de bestemmingsreserves binnen de gemaakte afspraken blijven.

Gebruik bestemmingsreserves

Wij stellen ook vast dat de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves in 2024 overeenkwamen met het doel waarvoor de bestemmingsreserves zijn gevormd.

5.

Reactie minister

De minister van Algemene Zaken heeft op 24 april 2025 gereageerd op ons concept-rapport. Hieronder geven we zijn reactie weer. De reactie van de minister geeft ons geen aanleiding tot een nawoord.

5.1 Reactie minister van Algemene Zaken

De minister schrijft: “Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw concept-rapport bij het jaarverslag 2024 van de Koning. Tot mijn genoegen constateert u dat de in het jaarverslag opgenomen financiële informatie op totaalniveau rechtmatig, betrouwbaar en ordelijk is weergegeven en dat het geld volgens de regels is besteed.”

Bijlagen

Bijlage 1 Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek beoordelen wij de jaarverslagen die de ministers op Verantwoordingsdag aanbieden aan de Staten-Generaal. Wij onderzoeken ook per begrotingsjaar de bedrijfsvoering en beleidsresultaten van de ministeries. De resultaten van ons onderzoek leggen wij vast in een rapport per jaarverslag (artikel 7.14 CW 2016, 1e lid).

Wij voeren ons onderzoek uit op basis van de internationale principes en standaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI's). Deze zijn onderdeel van het INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP; zie <https://www.issai.org>). Bij het toepassen van de ISSAI's houden wij rekening met de comptabele regelgeving en de inrichting van het Nederlandse controlebestel waarin de Auditdienst Rijk (ADR) als intern controleur het jaarverslag certificeert. Voor haar oordeel maakt de Algemene Rekenkamer zoveel mogelijk gebruik van de resultaten van de werkzaamheden van de ADR volgens de Comptabiliteitswet 2016.

Deze bijlage beschrijft de manier waarop wij ons verantwoordingsonderzoek uitvoeren. Een uitgebreide methodologische verantwoording staat op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2024.

Algemeen

De gegevens die zijn gebruikt voor figuur 1 zijn gebaseerd op gegevens van het ministerie van Financiën. De Algemene Rekenkamer heeft deze gegevens niet gecontroleerd.

Bedrijfsvoering

Wij onderzoeken per ministerie of:

- het begrotingsbeheer ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.2 CW 2016);
- het financieel beheer doelmatig, rechtmatig, ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.2 CW 2016);
- het verwerven, beheren en afstoten van materieel doelmatig, rechtmatig, ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.4 CW 2016);
- de financiële administratie betrouwbaar en controleerbaar wordt ingericht en gevoerd (artikel 3.5 CW 2016);
- de overige onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals informatiebeveiliging, IT-beheer, management control, sturing en toezicht, voldoen aan de daaraan te stellen eisen;
- de niet-financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag over de bedrijfsvoering voldoet aan de norm van betrouwbare totstandkoming, en of deze niet strijdig is met de financiële verantwoordingsinformatie (artikel 3.9 CW 2016).

De eisen waaraan de bedrijfsvoering moet voldoen, zijn uitgewerkt in lagere regelgeving en/of opgenomen in beoordelingskaders die de Algemene Rekenkamer of andere organisaties hebben opgesteld. Waar dat van belang is, vermelden wij het normenkader dat wij hebben gehanteerd.

Wij onderzoeken niet ieder jaar alle onderdelen van de bedrijfsvoering. In plaats daarvan maken we een selectie op basis van risicoanalyse en periodiciteit. Als wij in ons onderzoek tekortkomingen constateren in de bedrijfsvoering, vermelden wij deze. Wij spreken dan van (ernstige) onvolkomenheden. In onze rapporten geven we niet alleen informatie over de onvolkomenheden, maar ook over belangrijke risico's en aandachtspunten.

Daarnaast vermelden we in onze rapporten de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie in het jaarverslag. We onderzoeken of deze informatie betrouwbaar tot stand is gekomen. Daarbij kijken we vooral naar het proces en minder naar de informatie zelf.

Verder geven wij in ons verantwoordingsonderzoek aan of de bedrijfsvoeringsinformatie al dan niet strijdig is met de financiële verantwoordingsinformatie. Op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2024 staat welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd voor ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie.

Financiële informatie

De financiële verantwoordingsinformatie die wij onderzoeken bestaat uit de rijksrekening en de rijkssaldibalans uit het Financieel Jaarverslag van het Rijk, en de jaarverslagen van de ministeries (artikel 7.12 CW 2016, 1e lid onder c). De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het opmaken van het Financieel Jaarverslag van het Rijk (artikel 2.29 CW 2016, 3e lid). De minister is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag (artikel 2.29 CW 2016, 2e lid). Wij controleren of het jaarverslag voldoet aan de daaraan te stellen eisen, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Wij onderzoeken of:

- de financiële verantwoordingsinformatie in de rijksrekening en de rijkssaldibalans aansluit op de financiële verantwoordingsinformatie in de verantwoordingsstaten en de saldibalansen in de jaarverslagen van de ministeries (artikel 3.8 CW 2016, 2e lid);
- de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen van de ministeries aan de wettelijke eisen voldoet.

We geven oordelen over zowel de rechtmatigheid als de betrouwbaarheid en ordelijkheid van de financiële verantwoordingsinformatie. Een financiële transactie, zoals een uitgave, is rechtmatig als deze voldoet aan relevante Nederlandse en Europese regelgeving. Voldoet een transactie niet aan deze regelgeving, dan is dit een fout in de rechtmatigheid. Als niet is vast te stellen of een transactie voldoet aan de regelgeving, spreken we van een onzekerheid in de rechtmatigheid.

Financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag is betrouwbaar als deze overeenkomt met de werkelijke financiële standen en transacties, zoals verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. Ordelijk wil zeggen dat de informatie op een beheerste manier tot stand is gekomen.

Op basis van ons onderzoek geven wij een verklaring van goedkeuring bij de rijksrekening en de rijkssaldibalans (artikel 7.14 CW 2016, 2e lid). Deze verklaring is een voorwaarde voor de Staten-Generaal om, aan de hand van het betreffende jaarverslag, goedkeuring te kunnen verlenen aan de minister voor het gevoerde financieel beheer (artikel 2.40 CW 2016, 2e lid).

De verklaring van goedkeuring nemen wij op in ons rapport *Staat van de rijksverantwoording 2024*. Hierin geven wij een beschouwing over het jaar dat is onderzocht. Onze financiële oordelen zijn bestuurlijke oordelen van het college van de Algemene Rekenkamer en geen controleverklaring zoals een accountant afgeeft. Wij kunnen bij onze verklaring een aantekening plaatsen als wij bezwaar hebben gemaakt tegen het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering of de verantwoording daarover en dat bezwaar handhaven (artikel 7.22 CW 2016, 6e lid).

De ADR controleert alle jaarverslagen van de ministeries, fondsen en overige begrotingshoofdstukken en geeft hierover afzonderlijke controleverklaringen af. Om het controlebestel zo doelmatig mogelijk in te richten en dubbele controlelasten te voorkomen, maken wij voor ons onderzoek naar de financiële informatie (financial audit) zoveel mogelijk gebruik van de controlewerkzaamheden van de ADR. Wij stellen vast of de controlewerkzaamheden van de ADR goed zijn uitgevoerd en of de bevindingen hebben geleid tot de juiste oordelen. Daartoe reviewen wij de controle door de ADR en voeren wij aanvullende eigen controlewerkzaamheden uit. Onze opdracht ligt vast in de Comptabiliteitswet.

De Algemene Rekenkamer geeft oordelen over de betrouwbaarheid, ordelijkheid en rechtmatigheid op totaalniveau en op artikelniveau. Belangrijke fouten en onzekerheden lichten wij toe als uitzondering bij ons oordeel. Een fout of onzekerheid kan om 2 redenen belangrijk zijn:

- op grond van de financiële omvang, als de fout of onzekerheid hoger is dan de tolerantiegrens;
- op grond van de aard van de fout, los van de financiële omvang.

We kijken naar de volgende geldstromen en financiële standen:

- verplichtingen;
- uitgaven en ontvangsten;
- saldibalans;
- afgerekende voorschotten.

Voor elk van deze bedragen hanteren we een tolerantiegrens op totaalniveau. Als het bedrag aan fouten en onzekerheden binnen een geldstroom of van een financiële stand boven de tolerantiegrens komt, spreken we van een overschrijding.

Bijlage 2 Begrippenlijst

Auditdienst Rijk (ADR)

De Auditdienst Rijk is de interne auditor van het Rijk. De ADR controleert de jaarverslagen van de ministeries. De Algemene Rekenkamer beschouwt de ADR als een interne accountant, die zijn werk onafhankelijk doet. Wij maken in ons verantwoordingsonderzoek dan ook gebruik van de resultaten van de werkzaamheden van de ADR.

bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering is de manier waarop alle bedrijfsprocessen van een ministerie zijn georganiseerd. Onder de bedrijfsvoering vallen ook alle maatregelen en procedures die er zijn om vast te stellen of het beleid van een minister volgens plan wordt uitgevoerd, en waar nodig bij te sturen.

betrouwbaar

De cijfers in het jaarverslag zijn betrouwbaar als deze overeenkomen met de werkelijke financiële standen en transacties.

budgetrecht

Eén van de taken van de Staten-Generaal is het goedkeuren van de begroting van ieder ministerie. De Tweede en Eerste Kamer bepalen dus hoeveel geld een minister maximaal kan uitgeven en waaraan. Dit noemen we het budgetrecht van het parlement.

Comptabiliteitswet

De Comptabiliteitswet regelt de financiële gang van zaken binnen ministeries en tussen de ministers en het parlement. In de Comptabiliteitswet staat ook welke taken de Algemene Rekenkamer heeft.

decharge verlenen

Na Verantwoordingsdag keuren de Staten-Generaal de slotwetten goed. Daarmee verlenen ze decharge aan de ministers: die zijn dan niet meer verantwoordelijk voor het financieel beheer in het afgelopen jaar.

fouten

We spreken van een fout als:

- de minister geld niet heeft uitgegeven of ontvangen volgens de wetten en regels die daarvoor gelden;
- in het jaarverslag niet juist of volledig is opgeschreven waar het geld vandaan komt of aan is uitgegeven.

jaarverslag

Dit is de verantwoording van de minister over het gevoerde beleid, met daarin opgenomen een beleidsverslag inclusief bedrijfsvoeringsparagraaf en jaarrekening.

onvolkomenheid

Als wij in ons onderzoek zien dat een bedrijfsvoeringsproces van een ministerie niet goed is ingericht of wordt uitgevoerd, noemen we dat een onvolkomenheid. Als het om veel geld gaat en/of het probleem op meer plekken bij een ministerie voorkomt, noemen we het een ernstige onvolkomenheid.

onzeker

Wij noemen financiële informatie 'onzeker' als wij niet kunnen vaststellen of verplichtingen, uitgaven of ontvangsten aan de regels voldoen of op de juiste manier in het jaarverslag staan.

ordelijk

De cijfers in het jaarverslag zijn ordelijk als de financiële informatie op een beheerste manier tot stand is gekomen.

rechtmatig

Een financiële transactie, zoals een uitgave, is rechtmatig als deze voldoet aan de wetten en regels die daarvoor gelden. Voldoet een transactie niet aan de regels, dan is dit een fout. Als we niet kunnen vaststellen of een transactie aan de regels voldoet, noemen we dat een onzekerheid.

Rijksbegrotingsvoorschriften

De minister van Financiën stelt elk jaar de Rijksbegrotingsvoorschriften op. Dit zijn de regels waaraan de begrotingen en jaarverslagen van het Rijk moeten voldoen.

saldibalans

De saldibalans is een overzicht van bedragen die aan het einde van het jaar nog openstaan. Bijvoorbeeld vorderingen, voorschotten, schulden en openstaande verplichtingen.

slotverschillen

De slotwet is de laatste wet in de begrotingscyclus. Met die wet worden de begrote uitgaven, verplichtingen en ontvangsten in overeenstemming gebracht met de uiteindelijke bedragen. De slotwet wordt tegelijk met het jaarverslag aangeboden aan de Tweede Kamer. Zie ook 'decharge'.

(overschrijding van de) tolerantiegrens

Grens waarbinnen een afwijking geen gevolgen heeft voor het oordeel van de Algemene Rekenkamer. Wij gebruiken de tolerantiegrenzen om te bepalen welke fouten en onzekerheden er in de jaarverslagen zitten. De regelgeving schrijft voor dat de minister overschrijding van de tolerantiegrens voor de rechtmatigheid moet melden in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag.

verplichting

Een verplichting is een uitgave in de toekomst, waarvoor een minister een (juridische) verplichting is aangegaan.

voorschot

Een voorschot is een vooruitbetaling voor producten of diensten die nog geleverd moeten worden. Een voorschot kan ook een vooruitbetaling van een subsidie, bijdrage of lening zijn.

Algemene Rekenkamer

Postbus 20015

2500 EA Den Haag

070 342 44 00

voorlichting@rekenkamer.nl

www.rekenkamer.nl

De tekst in dit document is
vastgesteld op 12 mei 2025.

Dit document is op 21 mei 2025
aangeboden aan de
Tweede Kamer.

Den Haag, mei 2025